

Broj 8.

SVIBANJ 1921.

Godina II.

MOJ ŽIVOT.

„Scila“

(Nastavak.)

Do malo ću dakle mjeseci ostaviti definitivno staru onu gimnazijsku zgradu, koja mi davaše gostoprinstvo osam dugih godina. U njoj evo od djeteta, svršenog učenika pučke škole, dozrijev do „nadobudnog“ srednjoškolca abiturijenta. I kroz cijelo se ovo vrijeme nijesam još iznevjerio svojoj odluci pri prvoj sv. pričesti: da ću se pričestiti svake svetkovine. Ipak u ovoj perijodi mojega života pričesti mi nijesu bile više žarke: sada naime doživjeh jednu krizu, koju nazvah Scilom. Evo kako je to bilo.

Redovito sam se pričješćivao kao i prije, ali u okolini, u kojoj se kretah, govorilo se o svemu, što je sveto, samo s porugom, pak i s mržnjom. Ovamo mi opet drugovi podraživali mladu, neiskusnu maštu svojim erotičnim pripovijestima i doživljajima. Udri danas, udri sutra, počelo me peći, kad bi mi se rugali radi moje pobožnosti, a opet mi se prohtjelo da zađem među školske drugove, da mi se uvijek ne podruguju. Ja, kako se veli, otisnuh se od kraja, ali sam to skupo platio. Mlada krv, i oko mi zape o djevojku. Po svoj prilici ona nije ni zamijetila novog obožavatelja, ali ja od dana do dana mršavio, a san me odbjegavao. Htio sam koraknuti naprijed, ali nevješt i novajlija nijesam umio, kako ću to, a opet, kako sam bio stidljiv, nijesam se nikome usudio odati svoju veliku tajnu.

Baš onih dana bane kući iz Švicarske stric Oskar. On je već znao, da sam nakanio prigrliti svećenički stalež. Pošto sam

domalo imao položiti ispit zrelosti i tad se konačno odlučiti, stao on mene nagovarati, da pođem s njime u Švicarsku, a on će me dalje školati: nije ni znao, u koji je sretan čas došao! Ja se nijesam nikako znao odlučiti, možda najviše radi one svoje strasti. Kad jedne nedjelje odem poslije pričesti da se po običaju pomolim pod velikim Propelom s Kristom u naravnoj veličini. Dok sam se ovako molio, ona me krvava glava, trnjem ovjenčana, ona otvorena pomodrena usta ganuše, kao da ih gledam prvi put, a pričinu mi se, kao da iz tih ustiju čujem poznate mi riječi: „*Si quis vult post me venire, abneget semetipsum: ako tko hoće da za mnom ide, nek se odreče sebe.*“ (Mat. XVI, 24). I ako sam tačno znao, da u svemu tome nema nikakva „čuda“ a i ja da sam posve normalan, ipak sam bio uvjeren da je Providnost predvidjela i pripravila ono moje psihološko raspoloženje u tom času. Velikodušno se zato isti čas odazvah tom unutrašnjem pozivu. Nije mi trebalo da poput Savla odvratim na Gospodinov poziv: Gospodine, što hoćeš, da učinim? (Djela Apost. IX, 6). Znao sam već, šta mi je bilo činiti. Isti dan pri objedu kazah majci, da je matura na domaku, dakle nek mi pripravi kleričko odijelo.

Do malo se dana moji drugovi, kao i predmet mojih zemskih sanja, koji me od oltara odvlačilo, a koji su jamačno već svi bili opazili na meni neku promjenu, čudom začudiše, kad im baš na ispitnu zadaću osvanuh u crnini. Tim je prva kriza prebrođena, izmakao sam Scili.

„Haribda“

Veseo i radostan prijedoh prag bogoslovnog sjemeništa, gdje ću primiti svete redove, a odatle poći na rad u njivu Gospodinovu. Tu mi se malo po malo otkrivali novi krasni dotad neslućeni vidici. Iz čitanja nekih knjiga, osobito Manninga i Vaughana, sve sam više otkrivao idealnu krasotu svećeničkog staleža. Ipak čudno. Kod pričesti nijesam nikako mogao okusiti onaj stari žar. Uviđao sam visinu i ljepotu svećeništva, ali me nije onoliko privlačilo, kako sam bio očekivao. Mislim, da su ovom raspoloženju prvim uzrokom bile uspomene iz mog svjetovnog života. Ipak je najglavniji uzrok ovoj hladnoći bila nova kriza, koja me snašla. Prva mi kriza bila zahvatila srce, a ova druga ne manjom silom obuze mi um. Držim, da većina đaka doživi ove dvije krize, u kojima lako može da zaglavi; pozvah ih evo Scilom i Haribdom. Evo dakle, kako mi je bilo s Haribdom. Odmah u početku mojih viših nauka počeh malo po malo da čujem po prvi put mnoge podvale na katoličku Crkvu, o kojima prije nijesam ni sanjao. Jednom sam pače dobio u ruke knjigu, kojoj je bila svrha, da iznese na svijetlo sve tamne strane Crkve. Moja mladenačka idealnost pretrpi nesmiljen udarac od tog drašćnog i slikovitog predočivanja realnih i ponajviše *iskrivljenih*

grijeha crkvenih osoba. Učinak prijašnjih vjerskih dvojba i čitanje ove knjige bio je ovaj silogizam moje vrele glave: „Svećenici su opaki, dakle okani se vjere.“ Tome nadodah još odijoznu riječ „rimske.“

Kao što sam zakopao u sebi prvu krizu, tako sam i drugu. A to je bilo zlo. Nitko nije znao za njih. Nikad neću zaboraviti muka, što ih podnesoh u ovoj perijodi. Počeo sam opet mršaviti, postao sam mučaljiv, a najvolio bih samotovati na šetnji i u dvorištu. Tek kasnije se uvjerih, da je i u ovoj krizi mašta i volja igrala veliku ulogu, dok sam tada još čvrsto držao, da je kriza čisto umna. Tada počeh čak i mrziti. . . mrziti na sve što je sveto pa i na Boga, u koga više ne vjerovah. Nitko se ne će čudit ovakvom raspoloženju, kad sam morao obavljat sve vjerske čine, koje sam prezirao i mrzio.

Već razumjeh, da se bliži čas, kad ću skinuti kolar. Ta pošten sam, pa makar stradao, neću da varam ni sebe ni druge. Ali ipak, prije nego se na to odlučim, htjedoh da učinim onaj korak, koji sam osjećao da sam dužan učiniti; da sam bio pametniji, bio bih ga već davno učinio.

Jednog dana podoh k jednom profesoru bogoslovlja te mu posve otvoreno prikazah moje stanje. On me strpljivo sasluša do kraja, a onda mi počeo govoriti. Dugo je govorio, ali kad otidoh od njega, bilo mi je kao bolesniku, koji drži svoju bolest neizlječivom, a liječnik ga uvjerava da će ozdraviti: nije još ozdravio, a veseo je, kao da je ozdravio. Tako sam i ja radostan ostavio profesora. Ovaj mi poslije savjetova, da stupim u dopisivanje s jednim njemačkim piscem filozofijskih djela. Poslušao sam ga.

Brzo je moja duševna bolest stala kretati na bolje, a do malo sam sretno preplovio i Haribdu. Manning, Kempenac, E-vandelje i druge knjige postadoše mi opet duhovnom hranom. Molitva mi opet omiljela, a sveta liturgija iskrse preda mnom u neslućenu čaru. I drugovi opaziše na meni promjenu, jer sam opet bio veseo i vedar.

Nestrpljiv sam čekao dan svojeg ređenja. Kad mi je napokon osvanuo ovaj presretni dan te stupih pred biskupa da me Bogu posveti a od svijeta odcijepi, duša mi je pjevala od duboke i slatke radosti. Bio bih najradije zapjevao Gospinu himnu „Magnificat“ (Veliča duša moja Gospodina!) Samo mi jedan oblak ponekle zasjenjivao svijetlu sreću: uspomena na Scilu i Haribdu. No druga mi svijetla misao ukloni tu sjetu: Gospodinu „qui pascitur inter lilia“ (koji pase među liljanima) nosim evo na poklon neokaljani liljan. Osjećam još i danas da mi je pero nemoćno, da opišem čuvstva pri ređenju. Mislim da samo već zaređeni svećenik može da razumije ganuće, radost, ushit, kad ti biskup položi ruke na glavu pak izgovara riječi, koje je Isus izgovorio nad apostolima: *Primi Duha Svetoga; komu oprostiš grijehe, bit će mu oprošteni, a komu ih zadržiš, bit će zadržani.* I one druge: *Primi vlast prikazati Bogu žrtvu, Mise prikazati za žive*

i za mrtve; u ime Gospodinovo. Amen. Ovo ću samo nadodati, da sam preko obreda, kad biskup izgovara obredne riječi jednoglasno sa rednikom, stavio biskupa u nemalu nepriliku, jer, kako sam živo osjećao svoju sreću, nijesam se nikako mogao uzdržati glasna plača.

Osjećaj onog sretnog dana saopćih rodbini i znancima desetim stihom psalma 83. „Bolji je jedan dan u Tvojim dvorima, nego li tisuću...“ Ova Davidova rečenica mogla mi je najbolje poslužiti kao odgovor onima, koji me odvrćahu od svećeništva i koji me sada žaljahu.

(Nastavit će se.)

GRADITELJI MORALA.*)

U dane one ljudi se sastaje u velikoj akademičkoj dvorani, kamo pozvaše stotinu ponajslavnijih filozofa. I ljudi rekoše: „Mi hoćemo da napokon imamo moralni sustav, apsolutno siguran.“ Nato će filozofi: „Ma ljudi Božji, vi to olako uzimate! Znanost doduše teži za sigurnim rezultatima, no nemojte misliti, da se to može tako lasno polučiti. Sigurnost! ta naš um rijetko uživa ovu poslasticu, a vi hoćete da vam to bude svagdanje jelo! Da vam malko ohladni ta pusta željica, svjetujemo vam, dederte pročitajte teorije, što smo ih redom zamislili, ne bi li osnovali pravi moral. Čujte ovo: imamo na pr. „moralno čuvstvo“ Humeovo, zatim sustave Stuarta Milla i Brühla, pa Platonovce, stoike, Kantovce, i t. d.“

Ljudima se učini stvar dosta zamršena, no opaziše nekud smeteni, da je deset filozofa otišlo nabrajajući još mnogo veoma učenih sustava...

*

Ljudi prihvatiše nanovo: „Zakonik dužnosti, što ga želimo, mora ne samo da bude siguran, nego još i potpun, mora da obuhvaća sve naše dužnosti zajedno, u tančine.“ Zbog toga se zahtjeva filozofi malne okamenije i ne probijeliše ni slova, nego rekoše među se: „Rugaju nam se. Hajmo!“ I doista, druga desetorica odoše dostojanstveno, ogrnuti u svoj filozovski plašt.

*

Ljudi kao da i ne zamijetiše, da se redovi filozofa prorjeđuju, već nastaviše: „Ovaj moral, siguran i potpun, trebalo bi zbiti u majušnu knjižicu, da ju lako mogneš turiti u džep, a cijena nek bi joj bila deset para.“ Filozofi povikaše: „Hude li smo sreće, što nam je raspravljati s ljudima tako tupima! Eto, mi smo napisali golemih knjižurina, da objasnimo samo jednu istinu; sastavili smo dugačkih rasprava, da utvrdimo samo jednu točku morala. A vi biste htjeli, da sva mudrost stane u knjižicu od deset para!“ I opet ode trećih deset filozofa gnjevnih i ogorčenih.

*) Georges Hoornaert S. I.: *La Question Scolaire*. Namur (1921).